

Kapun kívül?

— És mi lesz a többiekkel?

— Ezentúl nem járnak színházba.

— Vagyis nyugodjunk bele, hogy az eddig színházjáró munkások, a város üzemeiben dolgozók közül körülbelül százán, nem ülnek be többet a nézőtérre?

— Ne nyugodjunk bele.

— Hanem? Mit csináljunk?

Beszélgetésünk Csanádi József nével — a színház egyik legtehetségesebb, legtapasztaltabb közönségszervezőjével — ezen a ponton folytathatatlanná vált. Mindkettőnk tanácsalanságának okait nem lehet másként összefoglalni, csak ha pénzről is beszélünk, amely immár a kultúra fellegvárát is szorosabban köti birodalmához.

Tehát: kik is azok, szának, akikről már teljes bizonyossággal tudjuk, nem lesznek az új évadban rendszeres színházlátogatók? Egy kis visszapillantás: 1974-ben a 20 ezer forintos minisztériumi támogatás révén 14 szegedi vállalatnál 266 színház-bérletet féláron vásárolhattak meg a szocialista brigádok tagjai. A következő esztendőben tízzel megnőtt a központi pénz, 392 kedvezményes áru bérlet található gazdára. 1976: 40 ezer forintos támogatás, 434 bérlet, a következő két évben 50—50 ezer jutott, 487-en, illetve 472-en (18 üzemből) kaptak féláru bérletet. Az olvasó türelmére számítva még egy adat: erre az évadra, amikor a színházi jegyárak 30 százalékkal emel-

kedtek, a tavalyi 50 ezerről harmincezerre csökkent a szocialista brigádok bérleteihez adott központi támogatás, vagyis a tavalyi 472 helyett csak százhatvanhét kaphatnak féláron a termelőüzemek dolgozói (eddig akár a postaigazgatóságok is részesülhettek a kedvezményben).

Miért ez a sok szám? Bizonyára a közönségszervezők is megcsinálták ez egyszerű levezetést, amikor meg kellett magyarázniuk — mondjuk az öntödében —, hogy a tavalyi bérleteknek miért csak a harmada fizethet — a tavalyi 108 helyett 172 forintot, a féláru bérletért. Mástként hogyan nyerhetnek meg például a textilgyári fonótot (aki a férjével együtt mindenképpen szeretne eljutni az előadásokra), hogy kifizesse azt a 744-ét a két teljesáru bérletért?

Az az igazság, hogy se-hogy se tudták megnyerni. Eppen a textiliben ugyanis azt mondták, még az oda jutó húsz darab kedvezményes bérletre sincs pénzük, mert tavaly „becsapódtak”. Miért kötnék most le magukat, drága pénzen? Hiszen az elmúlt idényben a vasárnapi előadásokra megvásárolt bérleteket (minthogy három műszakban dolgoznak, csakis vasárnap van kinek-kinek színházbajáró ideje! hol használhatták, hol nem. Mert a színház képtelen volt tartani a műsorrendjét, össze-vissza cserélgették az előadásokat.

Másutt (tegyük hozzá: a legtöbb üzemben) megnézték

a műsortervet, és kijelentették: nem ígér az évad anynyi vonzó bemutatót, hogy érdemes legyen zsebből fizetni a nyolcszázat a családi két bérletért. Hol vannak a vígjátékok? Az operettek? Musical? Jó, azt majd megnézik jeggyel. Ebben maradtak.

Úgy véljük, körülbelül fél év múlva nyilvánvalóvá válik, hogy a régi színházjárást, bérletvásárlást valóban válogatnak-e a műsorból, vesznek-e jegyet egy-egy előadásra, vagy inkább otthon marasztalja őket a kényelmesség, meg a nekik érdektelen színházi program. Talán a takarékosra való nagyobb hajlam is beleszól a dolgba.

Annyi bizonyos, hogy nehéz volt az évad előtti hájrá, az üzemi közönségszervezőknek. Körülbelül ötvenen vannak. Az első bemutató előtt két nappal kértük a kedvezményes ifjúsági bérleteket is beleértve mindössze ezeröttszáz bérletet vittek magukkal, hogy megpróbálják „elhelyezni”. Ha sikerül, jól dolgoztak. (Idekiváncsok, hogy néhány vállalatnál — olajipar, Volán, ingatlankezelő, öntöde — a szakszervezeti bizottság, bár már megtervezett a költségvetése, odaadta a hiányzó kedvezményt a dolgozóknak, mert úgy találta, nem egészséges, ha hirtelen megvonják az embertől megszokott szellemi táplálékát.) Mégis maradnak sokan — kívül a színházkapun.

Sulyok Erzsébet

Húsz ország szakembereinek részvételével Munkavédelmi tanácskozás

Húsz ország szakembereinek részvételével háromnapos munkavédelmi tudományos tanácskozás kezdődött kedden a Magyar Tudományos Akadémia kongresszusi termében. A konferenciát a SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézete alapításának 25. évfordulója alkalmából rendezték, ennek megfelelően az előadások többsége is a kutatóintézeti munka tapasztalatait összegzi és azt vizsgálja, hogy a kutatók — más szakemberekkel együttműködve — hogyan segíthetik még hatékonyabban a munkakörülmények javítását. A hazai és külföldi beszámolókat egyaránt kitérnek a kutatási eredmények gyakorlati hasznosítására, továbbá arra a kérdésre is, hogy a munkavédelmet érintő jogszabályok megfelelnek-e a mai kor követelményeinek, hol van szükség korszerűsítésekre.

Magyarországon a kutatók munkája is erőteljesen hozzájárult ahhoz, hogy az elmúlt negyedszázadban jelentősen csökkent az üzemi balesetek száma és a foglalkozási megbetegedések is nagymértékben sikerült visszaszorítani — mondotta megnyitó beszédében Jakab

Sándor, a SZOT főtűkár-helyettese. — Hazánkban jól működik a munkavédelem szervezete, s munkájára egyre nagyobb szükség van. Sikerült ugyan megszüntetni sok veszélyforrást, az új feladatokkal, új technológiákkal azonban újabb és újabb veszélyeztető tényezők jelennek meg a munkában, s ezek megszüntetése fokozott felelősséget jelent az egész arra hivatott apparátusnak. Hazánkban a munkavédelem a termelés szerves része, ezért a termelés fejlesztése egyben a dolgozók biztonságának növelését is jelenti.

Nagy Gyula, a SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézetének igazgatója a többi között elmondta, hogy — különösen az utóbbi tíz évben — szoros kapcsolatokat építettek ki az üzemekkel. Sok ezer műszeres munkahelyi vizsgálattal segítették a helyi gondok megoldását, sokfajta egyéni védőeszközt is kidolgoztak, olyan eszközöket is az üzemek rendelkezésére bocsátottak, amelyekkel elejét veszik a gáz-robbanásnak, megelőzhetik az ugyancsak tűz- és robbanásveszélyes elektrosztatikus feltöltődéseket. További munkájukban is a korszerű biztonsági eszközök, rendsze-

rek, egyéni védőeszközök kialakítását sorolják az első helyre. Hasonlóan fontos feladatuk a baleseti okok elemzése, olyan egységes koncepció kialakítása, amely segít szilárdan megalapozni az egészséges és biztonságos munkakörülményeket.

A tanácskozáson Mihail Cuckov, a Szovjet Központi Munkavédelmi Tudományos Kutató Intézet igazgatója is felszólalt. Elmondta, hogy hazájában folyamatosan javulnak a munkafeltételek és nagy sikereket ért el a balesetek megelőzésében. Ezt a kedvező folyamatot a munkavédelmi intézményhálózat állandó bővülése segíti. Az utóbbi nyolc évben 380-ról 800-ra emelkedett a munkavédelmi feladatok megoldására foglalkozó tudományos intézetek száma. Évente mintegy 1800 olyan tudományos mű születik, amely a munkavédelem egy-egy fontos kérdését segíti megoldani. Tudományos alapokon folyamatosan egységesítik a termelőeszközök és a technológiák biztonsági követelményeit, s számottevő eredményeket érnek el az értékelési, az ellenőrzési módszerek kidolgozásában is.

A tanácskozást ma folytatják.

Kiállítási napló

Tájképek és épületek évszázadai

SZÁZ ÉV MAGYAR TÁJKÉPFESTÉSZETE címmel reprezentatív bemutató került az idei országos múzeumi és műemléki hónap megyei rendezvényeinek élére. A Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában megrendezett látlat a Magyar Nemzeti Galéria legszebb darabjait gyűjtötte csokorba.

Ha megtekintjük a képtár két szintjén látható értékes műveket, azt tapasztaljuk, hogy mind a múlt század hetvenes éveiben működő mesterek természetábrázolásaiban, mind a mai festők környezetkompozícióiban az adott táj sajátos karakterén kívül ezekben a képekbe mindig beleszővődik a művészek egymástól néha végtelenen eltérő telkialkatta is. Így a magányos sorsú Paál László romantikus-realista erdőszelvényeiben az ő férfias borongása érződik, míg ennek ellenkezője, a derűs életöröm Szinyei Merse Pál optimista hatású tájképeiben tükröződik. A magyar vidék szépsége iránti szeretet árad Mécsy Géza kiállított vízparti képéből. Tájának finom tónusa, szingazdag koloritúvá erősödik fel a nagybányai művészcsoport egykori vezérének, Hollósy Simonnak plein air festményén. Az alföldi mesterek közül a drámai hangvételű Koszta József s kortársa, Nagy István — bár más-más környezetben: Szentes mellett és Erdélyben alkották munkáik nagy részét — képeit az jellemzi, hogy tájaikban éppúgy benne van a földdel küzdő parasztok magánya, mint a néppel együttérző festők borús-búske zártsága. Rudnay Gyula falusi utcája azt példadzza, hogy a vihararkai mesterek mély érzelmű lírájával van rokonságban, míg Fényes Adolf, a szolnoki művésztelep egykori alapító tagja az oldottabb hangulatú festőkhöz áll közelebb. Az egykori alföldi mesterek mai örökösei közé tartozó, vásárhelyi származású Kurucz D. István és a Tornyai városában élő Hézsó Ferenc festményei a változó dél-alföldi világunk népi hagyományokkal nem szakít, de a megújulódást is éreztető állapottat sugallják.

A század elejétől hazai művészetünk korszerűsítését elősegítő modern francia piktúra befolyását mutatja Vaszary János parkjelenetet ábrázoló, könnyed ecsetkezelésű, színdús képe, csakúgy, mint az atmoszférikus, fénynyel átítatott tájat bemutató Márffy Ödön vászna. Ugyancsak a kolorisztikus érzékenység jellemzi Bartha László behavazott faluját. Kortárs képzőművészetünk nagy örögei közé tartozó Barcsay Jenő házakát idéző, konstruktivista szellemű kompozíciója sejteti, hogy e jeles mesterre fiatal korában az alföldi festők is hatással voltak.

Végezetül említjük meg, hogy a Magyar Nemzeti Galériának e maradandó emlényt nyújtó kiállítását a szegedi múzeum néhány értékes, régebbi festményével, illetve újabb szerzeményével tettük teljesebbé. Úgy véljük, hogy a Magyar Nemzeti Galéria tudományos kutatójának sikerült az a törekvés, hogy a napjainkig ívelő

évszázad tájképeiből összeválogasson egy olyan csokorral, mely keressimességet ad, s minden lényegesebb stílusváltást bemutat a legnevesebb magyar festők alkotásainak segítségével.

Szelesi Zoltán

CSONGRÁD MEGYE KÖZÉPKORI TEMPLOMAI ÉS MONOSTORAI címmel nyílt szemléltető kiállítás a Köz-művelődési Palota kupolájában. Néhány esztendővel ezelőtt még az volt a közhitel, hogy a Dél-Alföldön szinte egyáltalán nincsenek európai mércével mérhető középkori épületek és szobrok. Úgy látszik, eltűnően egy fehér folt. Tény, hogy az Alföld tágas síkján kevesebb középkori épület, templom, monostor állta ki az idők és a történelem viharainak próbáit. Az utóbbi idők kutatómunkája nyomán azonban egyre gazdagabban bontakozik ki a Tisza mentén egykor épült épületek és szobrok. Jelentős adalék ez a magyarországi román kor és gótika szinképehez.

Az eddig csak kutatók által ismert anyag most — az ideai múzeumi és műemléki hónap központi gondolatához kapcsolódva bemutatja az álló, a romokban levő és a feltáras alatti templomokat, monostorokat. Fotók, alaprajzok, kiegészített-restaurált középkori gótikus szobrok sorakoznak a kupolában. Szer, Szőreg, Óföldéak, Ecser, Csomorkány, Kiszombor, Tápé, Algyó, Fábiánbestyén és Szeged ritka, de értékes középkori építészeti és plasztikai emlékei láthatók a kiállításon. Figyelemfelhívás ez a bemutató. A szakmának és a közönségnek egyaránt. Arra, hogy keresse fel ezeket a helyi műemlékeket; arra, hogy mindez nemzeti érték, melynek megmentése, rekonstrukciója — tudomásul kell vennünk — napról napra többre kerül, de nem mondhatunk le rólok, hiszen nagy idők tanúi, melyek nemzeti önismeretünket is gazdagítják.

T. L.

Zenei naptár

Napjaink kamaramuzsikája

Zenei világnap lévén, rendkívüli adást iktatott be hétfőn a televízió, s a Nemzeti Galériából közvetített hangversenyen (nyilván felvételtől, a Rádióújságban közölt műsor szerint) játszott a Liszt Ferenc Kamarazenekar is. Amit ugyanakkor élőben hallhatott a szegedi koncertközönség, a zene ünnepének Tisza-szállóbeli rendezvényén, az ideai filharmoniai évad, egyben a Szegedi Kamarazenekari Napok nyitányán — alkalomban tehát nem volt hiány.

Hát még, ha hozzátesszük, további fejlecei is akadnak ennek a koncertnek. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja, a szegedi városi tanács és a filharmonia közösen védnökölte, úgyis mint a Korunk zenéje sorozat immár hagyományos, évente visszatérő misszióját napjaink komolyzenei törekvéseinek, alkotásainak népszerűsítésére, s úgyis mint a szegedi tanács hasonló szellemben fogant mecénási kezdeményezésének „eredményhirdetését”. Ezekre a körülményekre utalt Bányai dr. Birkás Mária-nak, a szegedi városi tanács elnökhelyettesének ünnepi beszéde. Jele-sül tehát arra a tanácsai vállalkozásra, melynek értelmében Maros Rudolf, Durkó Zolt, Vántus István, Huszár Lajos, Molnár László és Vaszy Viktor megbízást kaptak kamaraművek komponálására, s (az időközben elhunyt Vaszy Viktor kivételével) teljesítették: tetszék tehát eredményhirdetésnek akár a Szegedi Kamarazenekari Napok három estje, ahol egybebe között e megrendelés-re készült művek is elhang-

zanak. Hétfőre egy jutott, Vántus Eclogája. Huszár Lajos Scherzo és adagio című darabját, valamint Molnár László Négy tanulmányát csütörtökön, Maros Rudolf Kontrasztok című művét és Durkó Zolt Refrains-jét október 8-án este hallhatják az érdeklődők ugyanitt. Miként a szerzők listája elárulja, nem titok, a meghívásoknál helyzeti előny, a hazai pálya előnye illetve a Szegeden élőket (Vaszy, Vántus, Huszár, Molnár), illetve az innen elszármazott Durkó Zoltot, aki bár ilyesfajta hendikepre aligha szorulna, az elgondolásban még sincs rosszízű manipuláció, hiszen nem árt legalább három koncert erejéig egyúvé tudni azokat, akik ma, a zeneszerzésnek nem túlóntott kedvező időszakos periódusban és valamiképpen Szegedhez tartozva élnek, dolgoznak.

Vántus István Eclogája (mint a szerző önjellemzi, szőlésztiikus fontosságú klarinétrá, két kúrtre, ütőhangszerekre, hárfára és vonós kamarazenekarra) pásztordíll, amolyan elvont zenei disputa az élet szellemi és testi gyönyöreiről. Az elmúlásról merengő hangvétele, nosztalgikusan-fájdalmasan aláhulló dallamvonalai érezhetően az Aranykoporsó című operájának dekadens latin hangulatát idézik föl tömör poézissal, hatásosan. A műsorban még Decsényi Jánosnak hasonlóan az antikvitásra utaló műve, a római császárszínházról Marcus Aureliushoz címzett Kommentárok- és Szőlősy Andrásnak rendkívül izgalmas és szenvedélyes víziókkal tel-

li Csembalóversenye (Pertis Zsuzsa szólójával) képviselte a mai zenét. Hogy aztán szünet után hangozzék el Bartók zseniális Divertimentója — amit a Liszt Ferenc Kamarazenekar már az érzékenyen és kitűnően dirigáló Gazda Péter nélkül, a hangversenymester Rolla János irányításával szólaltatott meg pregnánsan, álmosszép tónusban, élményszám-ba menően. En némileg megcsappant publikum tapsaitól kísérve, melyről mindössze annyit tanulságul: napjaink kétségtelenül erősebb szellemi koncentrációt, éberebb kondíciót, figyelmet igénylő műveinek előadásához nem biztos, hogy a hétköznapi esti órák a legalkalmasabbak, legalábbis a közönségnek. Napi munka után, másnapi gondok előtt a fáradtabb agy nagyobb terhelésnek kitétt annál, ami egy koncert mű-elvezetéséhez még méltányosan beszámítható.

Nikolényi István

A szovjet dráma szemléje Magyarországon

A színházi évad jelentős eseménye a szovjet dráma II. szemléje Magyarországon. Östől tavaszig több mint 30 orosz és szovjet művet mutatnak be színházaink — mondotta Orosz László, a Kulturális Minisztérium színház-, zene- és táncművészeti főosztályának vezetője kedden a MUOSZ székházában tartott sajtótájékoztatón. A Szovjetunióban tavaly megrendezett magyar dráma II.

szemléjének viszonzásaként neves mai szerzők, mint például Gelman, Rozov, Borovics, Vampilov, Arbusov, Aljosin és népszerű klaszikusok: Csehov, Gogol, Puskin alkotásait tolmácsolják. Több művet szovjet rendezők — köztük Ljubimov, Jefremov, Efrasz és Tabakov — közreműködésével állítottak színpadra. Az előző évadokban bemutatott szovjet és orosz darabok közül számos jelenleg is műsoron lesz.